

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Romana Fialy, Mgr. Víta Bičáka, JUDr. Michala Mazance a JUDr. Tomáše Rychlého rozhodl o návrhu **Magistrátu města Zlína**, se sídlem ve Zlíně, náměstí Míru 12, na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi ním a **Okresním soudem v Kroměříži**, o návrzích na změnu příjmení nezletilého **M. H.**, jehož rodiči jsou **L. Z.**, zastoupená v soudním řízení JUDr. Janou Grygerovou, advokátkou se sídlem Holešov, Dlažánky 310/6 a **R. J.**, ve věcech vedených u Okresního soudu v Kroměříži pod sp. zn. 20 P a Nc 455/2018, a u Magistrátu města Zlína pod sp. zn. MMZL 52335/2019/05,

t a k t o :

- I. **Příslušný** vydat rozhodnutí ve věci návrhu na změnu příjmení nezletilého M. H., nar. X, bytem X, ve věcech vedených u Okresního soudu v Kroměříži pod sp. zn. 20 P a Nc 455/2018 a u Magistrátu města Zlína pod sp. zn. MMZL 52335/2019/05 **je správním orgánem**.
- II. Výrok I. rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze dne 4. 2. 2019, č. j. 20 P a Nc 455/2018-238, **je nicotný**.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Návrhem ze dne 17. 9. 2019 se Magistrát města Zlína (dále jen „navrhovatel“) domáhal, aby zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zákon č. 131/2002 Sb.“), rozhodl kompetenční spor vzniklý mezi ním a Okresním soudem v Kroměříži, ve věci návrhů na změnu příjmení nezletilého M. H., nar. X, vedených u něj pod sp. zn. MMZL 52335/2019/05 a u Okresního soudu v Kroměříži pod sp. zn. 20 P a Nc 455/2018.

[2] Z obsahu spisového materiálu předloženého navrhovatelem vyplývá, že Okresní soud v Kroměříži rozsudkem ze dne 4. 2. 2019, č. j. 20 P a Nc 455/2018-238, rozhodl o návrhu matky nezletilého M. H. tak, že „*určuje nezletilému M. H., narozenému dne X příjmení 'Z. '*“ (výrok I.); současně rozhodl o návrzích rodičů na změnu výživného (výroky II. a III.) a o nákladech řízení (výrok IV.). Pokud jde o výrok ad I., soud v odůvodnění rozsudku konstatoval, že rozhodoval na základě návrhu matky nezletilého L. Z., přičemž

na zjištěný skutkový stav aplikoval ustanovení § 862 odst. 2 občanského zákoníku, podle kterého, *jde-li o dítě, jehož rodiče nejsou manžely, zvolí rodiče příjmení jednoho z nich; jinak jeho příjmení určí soud*. Jelikož shledal, že skutkové okolnosti věci a zájem nezletilého dítěte odůvodňují navrhovanou změnu, „*postupem dle § 862 občanského zákoníku určil příjmení nezletilého Z.*“. Uvedené rozhodnutí bylo okresním soudem oznámeno navrhovateli dne 10. 4. 2019. Toto sdělení považoval navrhovatel za akt, kterým bylo zahájeno správní řízení ve smyslu ustanovení § 49 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení o a změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o matrikách“). Jelikož však zastával názor, že soudu v opatrovnickém řízení o změně příjmení nezletilého M. H. nepříslušelo rozhodovat (neboť o změně jména má být rozhodováno ve správním řízení před matričním orgánem), usnesením ze dne 31. 5. 2019 řízení přerušil do doby rozhodnutí zvláštního senátu o kompetenčním sporu (který hodlal navrhovatel iniciovat). Součástí spisového materiálu je dále podání matky nezletilého L. Z., učiněné před navrhovatelem, coby matričním orgánem, dne 16. 8. 2019, kterým jmenovaná žádá o „*zápis změny příjmení*“ M. H. do matriční knihy a vystavení rodného listu, a to v intencích změny povolené shora zmiňovaným rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži. Toto podání lze podle jeho obsahu (§ 37 odst. 1 věta druhá správního řádu) považovat za návrh na zahájení správního řízení („žádost“) ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 správního řádu, ve spojení s § 74 odst. 1 zákona o matrikách.

[3] Navrhovatel v návrhu na rozhodnutí kompetenčního sporu popsal shora konstatované okolnosti věci. Podle jeho názoru soudem aplikované ustanovení § 862 odst. 1 občanského zákoníku (v kontextu § 860 a § 861 tohoto zákona) cílí (stejně jako ustanovení § 19 odst. 2 a 6 zákona o matrikách) na případy narození či určení otcovství [tzn. matriční události podle § 5 odst. 1 písm. a) a b) zákona o matrikách], tedy na *určení* příjmení dítěte při zápisu narození do matriční knihy, případně v rámci probíhajícího řízení o určení otcovství soudem, či v návaznosti na určení otcovství souhlasným prohlášením před matričním úřadem, kdy se rodiče na příjmení nedohodli a matriční úřad o této skutečnosti uvědomí příslušný soud. V řízení, kde je navrhována *změna* (tedy nikoli *určení*) příjmení, je však založena rozhodovací pravomoc nikoli soudu, ale matričního úřadu; právní základ takové změny lze nalézt v ustanovení § 72 zákona o matrikách, přičemž v souladu s ustanovením § 74 odst. 1 citovaného zákona o žádosti o povolení změny jména nebo příjmení rozhoduje příslušný matriční úřad. Právě o takový případ se jedná i v dané věci, kdy důvodem požadované změny příjmení nezletilého dítěte je provdání matky a změna jejího příjmení; nejde tedy o určení příjmení dítěte ve smyslu ustanovení § 862 odst. 1 občanského zákoníku.

[4] S ohledem na uvedené proto navrhovatel uzavřel, že Okresní soud v Kroměříži neměl pravomoc k vydání rozhodnutí o navrhované změně příjmení nezletilého dítěte. Navrhl proto, aby zvláštní senát vyslovil, že příslušný rozhodnout o předmětné žádosti je příslušný matriční orgán, a aby současně zrušil výrok I. rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze dne 4. 2. 2019, č. j. 20 P a Nc 455/2018-238.

[5] Podle § 1 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., se podle tohoto zákona postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost (dále jen „pravomoc“) vydat rozhodnutí, jehož stranami jsou: a) soudy a orgány moci

pokračování

výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy, b) soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví.

[6] Z ustanovení § 1 odst. 2 téhož zákona plyne, že kompetenčním sporem je buď spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž již druhá strana vydala pravomocné rozhodnutí (pozitivní kompetenční spor), anebo spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků (spor negativní).

[7] Takto vymezené kompetenční spory projednává a rozhoduje zvláštní senát (srov. § 2 odst. 1 tohoto zákona). Ten pak rozhodne, kdo je příslušný vydat rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení (§ 5 odst. 1 téhož zákona).

[8] Není sporu o tom, že v nyní posuzované věci si pravomoc rozhodnout o navrhované změně přímení nezletilého dítěte osobují jak soud v občanském soudním řízení (který návrh věcně projednal a pravomocně o něm již rozhodl), tak i navrhovatel (u kterého bylo zahájeno ve stejné věci správní řízení – viz odst. 2 odůvodnění tohoto usnesení). Je tedy založen pozitivní kompetenční spor, který je zvláštní senát povolán rozhodnout.

[9] Zvláštní senát se zcela ztotožňuje s názorem navrhovatele, že soud v rámci opatrovnického řízení není nadán pravomocí autoritativně rozhodovat o změně příjmení nezletilého dítěte. Ve skutkově obdobné věci již dříve vyslovil názor, že „[z] ustanovení § 72 odst. 1 *in fine* zákona o matrikách (...) vyplývá, že jméno a příjmení lze fyzické osobě **změnit** pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejích zákonných zástupců. Podle ustanovení § 74 odst. 1 citovaného zákona **o žádosti o povolení změny jména nebo příjmení rozhoduje matriční úřad**, v jehož správním obvodu je žadatel přihlášen k trvalému pobytu; u nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte. K žádosti o povolení změny jména nebo příjmení nezletilého dítěte musí být dále přiložen písemný souhlas druhého rodiče, **nebo pravomocné rozhodnutí soudu nahrazující tento souhlas** (§ 76 odst. 2 citovaného zákona)“. Platí tedy, že „rozhodování o změně jména a příjmení fyzické osoby se děje ve správním řízení, zahajovaném na návrh; opatrovnický soud pouze v zákonem stanovených případech **nahradí souhlas rodičů nezletilého dítěte**, bez něhož nemůže být návrhu na změnu jména a příjmení **vyhověno**“ (viz usnesení zvláštního senátu ze dne 21. 3. 2018, č. j. Konf 7/2018-11; zvýraznění upraveno). Tento právní názor (byť byl ve všech případech vysloven v odmítavých usneseních z důvodu absence kompetenčního sporu) následovala i další rozhodnutí zvláštního senátu (viz například usnesení ze dne 15. 5. 2018, č. j. Konf 53/2017-12, a ze dne 12. 2. 2019, č. j. Konf 41/2018-25), přičemž zvláštní senát nevidí důvod se od tohoto názoru jakkoli odchýlit.

[10] Nad rámec řečeného je vhodné doplnit, že (v bodě [2] citované) ustanovení § 862 odst. 1 občanského zákoníku (soudem nesprávně uvedeno § 862 odst. 2 tohoto zákona) vůbec neupravuje *změnu* již v matrice zapsaného příjmení dítěte, ale míří na případy, kdy *nedošlo ke shodě rodičů dítěte na jeho příjmení* (nikoli tedy na změně stávajícího příjmení). Navrhovatel zcela přiléhavě argumentoval tím, že se jedná o případy, kdy po narození dítěte či určení otcovství k dítěti nelze provést odpovídající matriční zápis příjmení dítěte do knihy narození pro neexistenci dohody nesezdaných rodičů o této otázce (k tomu srov.

§ 19 odst. 1, 4 a 6 zákona o matrikách). V takovém případě soud na základě ustanovení § 862 odst. 1 *in fine* občanského zákoníku příjmení dítěte autoritativně *určí*. Jde-li však o *změnu* již v matrice zapsaného příjmení dítěte, nelze pro pravomoc soudu o takovém návrhu nalézt oporu v právu hmotném (občanský zákoník) ani právu procesním (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních). Ingerence soudu se v těchto případech omezí pouze na případné nahrazení souhlasu jednoho z rodičů s návrhem na změnu příjmení dítěte (§ 877 občanského zákoníku), který podávají oba rodiče matričnímu úřadu; ten o něm rozhoduje ve správním řízení. Posledně uvedený fakt bez jakýchkoli pochyb vyplývá z ustanovení § 72 odst. 1 zákona o matrikách, podle kterého *jméno, popřípadě jména, nebo příjmení, popřípadě více příjmení, která je fyzická osoba povinna užívat, lze změnit fyzické osobě pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejích zákonných zástupců, přičemž o žádosti o povolení změny jména nebo příjmení rozhoduje matriční úřad, v jehož správním obvodu je žadatel přihlášen k trvalému pobytu; u nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte* (§ 74 odst. 1 citovaného zákona).

[11] Lze tedy uzavřít, že rozhodování o návrhu na povolení změny příjmení je zákonem výslovně svěřeno správním (matričním) orgánům. Pokud si soud v občanském soudním řízení tuto pravomoc atrahoval, vykročil mimo svou zákonem vymezenou pravomoc.

[12] Zvláštní senát z uvedených důvodů vyslovil podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., že příslušný k rozhodnutí ve věci je správní orgán, jehož rozhodovací pravomoc je založena ustanovením § 74 odst. 1 zákona o matrikách (výrok I.). K otázce místní příslušnosti takového orgánu (kterou zmínil navrhovatel) se zvláštní senát nezabýval, neboť mu zákon č. 131/2002 Sb. takovou pravomoc nezakládá.

[13] Podle § 5 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb. zvláštní senát vysloví nicotnost rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu vydala rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení kompetenčního sporu, jestliže podle rozhodnutí zvláštního senátu není vydání takového rozhodnutí v její pravomoci. Vzhledem k tomu, že pro určení příjmení nezletilého M. H. nebyla dána pravomoc soudů v občanském soudním řízení, zvláštní senát odpovídající výrok rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze dne 4. 2. 2019, č. j. 20 P a Nc 455/2018-238, prohlásil za nicotný (výrok II. tohoto usnesení).

[14] Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány i soudy.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 27. února 2020

JUDr. Pavel Simon
předseda zvláštního senátu

pokračování

Konf 23/2019-20